

HERTOGPOST januari 2016

Maandblad van de 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging
28^e jaargang nummer 1

Geachte leden,

Hierbij nodigen wij u uit voor de bijeenkomst op donderdag 28 januari a. s. in zaal 1 van sociaal cultureel centrum 'De Helftheuvel', Helftheuvelpassage 115, 5224 AC te 's-Hertogenbosch. Aanvang 20.00 uur.

Agenda bijeenkomst 28 januari 2016

1. Opening, verslag 17 december j. l., ingekomen stukken en mededelingen
2. 'Poststempels, mijn nieuwe thematische verzameling?' PPP-tje door Marten Tilstra

3. WILDE VEILING

(Reglement Wilde Veiling: zie pag. 4)

4. Rondvraag
5. Sluiting

In deze Hertogpost o. m.:

- ❖ Volapük, het vervolg
- ❖ Albumblad: Marleen Vorstenbosch
- ❖ De Grote Oorlog (11)
- ❖ Jeroen Bosch
- ❖ Een bijzondere briefkaart naar Molokai
- ❖ Bach & Co. (afl. 5)

Een nieuwe rubriek in een nieuw jaar. Een jaar dat ons hopelijk weer veel filatelistisch plezier zal gaan brengen.

'Kout van Wout' is de titel van de rubriek. Van Dinther is de achternaam van deze Wout, achter wie in het verleden de auteur van de Stampke-rubriek schuil ging.

Onderwerp zal steeds een 'persoonlijke' postzegel zijn die is uitgegeven ter gelegenheid van een van de filatelistische manifestaties die we de afgelopen jaren in 's-Hertogenbosch hebben mogen beleven.

Heel toepasselijk aan het begin van het Jeroen Bosch-jaar gaat het ditmaal om het standbeeld op de Markt van de 500 jaar geleden overleden beroemdste Bosschenaar.

VERSLAG van de BIJeenkomst van 17 DECEMBER 2015

1. Opening: Om precies 20.00 uur. Iedereen zit in spanning te wachten op onze jaarlijkse Bingo. De prijzentafel ziet er veelbelovend uit. Een berg aan prijzen ligt te wachten op nieuwe eigenaars. We tellen meer dan 80 aanwezigen. Natuurlijk vanwege de bingo en de prachtige veiling, maar ieder is ook op de hoogte van het jaarlijkse cadeautje in de vorm van een flesje wijn, zelfs in dit dure jubileumjaar. Een paar leden hebben zich voor vanavond afgemeld en wensen ons een gezellige avond: de heren Ausems, Van Os (de veilingmeester), Mekking (de penningmeester) en A. Aerts. De voorzitter heet een ieder van harte welkom op deze laatste bijeenkomst van het roerige jaar 2015. Hij hoopt op een mooie afsluiting.

Hij heeft ook een aantal mededelingen voor ons: De heer Anemaet is overgeplaatst naar Huize Lidwina in Boxtel. Daar zal hij door de week intern verblijven. In het weekend is hij thuis bereikbaar. We wensen hem heel veel sterkte in het nieuwe jaar.

Volgend kalenderjaar komen de nieuwe catalogi in omloop: gekaft en wel, dankzij de goede hulp van Marten en Jacqueline. De voorzitter vraagt of iedereen de oude catalogi zo spoedig mogelijk wil inleveren, om die zodoende uit het circuit te halen. En dan gaan we starten met de nieuwe edities.

In overleg met Hans van Nunen en Wout van Dinther heeft het bestuur gebrainstormd over de toekomst van onze jeugdafdeling. Er is weinig zicht op uitbreiding. De jeugd blijft vanzelfsprekend welkom, maar wij hebben deze afdeling momenteel in de 'slaapstand' gezet. Zou er bij de komende Filafair weer interesse zijn, dan kunnen we ons daarop beraden.

Wilt u allemaal, voor zover van toepassing (indien geen automatische incasso), uw lidmaatschapsgeld zo spoedig mogelijk betalen?

Wat de afdeling 'Nieuwtjes' betreft: die is nog steeds bereikbaar voor allerlei speciale accessoiren. De supplementen van Importa worden overgenomen door de firma Klomp. Zo is ook in 2016 de continuïteit gewaarborgd.

Het verslag van 26 november wordt ongewijzigd vastgesteld.

We verwelkomen het eerste nieuwe lid van 2016: de heer Kremer uit de Verenigde Staten: hij leest de Hertogpost digitaal.

**'s-Hertogenbossche Filatelistenvereniging opgericht 8 oktober 1930
Inschrijving Kamer van Koophandel Oost-Brabant, nummer 40216509**

**Secretaris René Kok, Jacq Perkstraat 45, 5242 GA Rosmalen
telefoon 073 – 523 04 79 E-mail: secretaris@hertogpost.nl**

**Redacteur Hertogpost Huber van Werkhoven: tel. 073 – 613 24 38
E-mail: redactie@hertogpost.nl**

**ING rek.nr. NL64 INGB 0001 0879 84
t. n. v. 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging
de jaarcontributie bedraagt € 35**

**Bibliothecaris tel. 073 – 657 02 29 E-mail: bibliotheek@hertogpost.nl
Website: www.hertogpost.nl E-mail: info@hertogpost.nl**

Ten slotte vraagt de voorzitter of iedereen 'Post' heeft gehad van de vereniging? De vogelbode van Jeroen Bosch bracht, op zijn schaatsen, een hopelijk aardige nieuwjaarswens met een speciale postzegel en stempel. En daarmee kijken we terug op een succesvol jubileumjaar, met positieve verwachtingen voor het nieuwe postzegeljaar 2016.

We starten vervolgens met

2. De verkoping van deze avond: Ik kijk terug op een prachtige veiling van 150 kavels. En wat een geweldig verloop: er werd vlot en stevig geboden. Vele kavels werden verkocht, en niet alleen de goedkopere. Het zou de moeite waard zijn om eens precies te analyseren welke landen goed en welke landen minder goed verkopen. Op het eerste gezicht lijken de Scandinavische landen een beetje uit de gratie. Liechtenstein, Zwitserland en Taiwan daarentegen lopen prima. Ook Nederland gaat grif van de hand vanavond. De (inval-)veilingmeester loodst ons op deskundige en snelle manier door de veiling heen. Er klinken alom tevreden geluiden over deze veiling. Prima. Zo kunnen we over gaan tot de

3. Bingo: Het is doodstil tijdens het geroutineerde optreden van de voorzitter en de 2^e secretaris, zijn balletjes-draai-assistent. We doen twee rondes: het gaat om het bovenste kadertje! Er is voor iedereen wel een prijs. Bij navraag op het eind van de Bingo heeft alleen de heer Stevens geen geluk gehad. Hij vist net naast de prijzen. Als ik goed heb opgelet zie ik sommige leden wel vaker naar voren komen om een prijsje uit te zoeken. Opvallend is dat er dit jaar geen valse bingo's zijn gemeld. Een prachtige afsluiting van een succesvol postzegeljaar! We gaan over tot de

4. Rondvraag: Mevrouw van den Berg informeert naar ervaringen van andere leden over het aanbod via het maandblad Filatelie voor een reis naar Turkije. Er is een prima ervaring en een wat mindere. We gaan over tot de

5. Sluiting: van deze bijeenkomst, met de allerbeste wensen voor 2016 en een lekker flesje wijn.
René Kok, secretaris.

Ieder lid van de vereniging kan kavels aanbieden voor de Wilde Veiling.

- De aanbieder koopt ad 25 cent per kavel twee identieke nummerstickers.
- De aanbieder dient zelf bij te houden welke van zijn of haar kavels zijn verkocht.
- De inzet van de kavels is 50 cent. Per bod is de verhoging eveneens 50 cent.
- Er wordt geen provisie berekend.
- De aanbieder houdt zijn kavels bij zich totdat hij aanwijzing krijgt waar hij zijn kavels ter inzage kan inleveren.
- De veiling gaat in blokken van tenminste 100 kavels.
- Het aantal kavels is maximaal 500.
- Elke aanbieder kan per blok van 100 kavels ten hoogste 25 kavels inbrengen.
- Gedurende de pauzes tussen de blokken kunnen de kavels van het nieuwe blok worden bezichtigd.
- Nadat alle blokken zijn geveild,
 - rekenen kopers de gekochte kavels af en halen deze op
 - halen aanbieders de niet verkochte kavels weer op tegen inlevering van de betreffende nummersticker
 - wordt afgerekend met de aanbieders.
- Kavels kunnen alleen worden ingeleverd tijdens de avond-bijeenkomst zelf.
- In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet beslist de veilingmeester.

Dringend verzoek aan de verkopers de kavels in te leveren vóór 19.30 uur, zodat op tijd en met opgeruimde tafels de verkoop kan beginnen.

***DE VERKOOP VAN NUMMERSTICKERS ZAL
DAAROM STOPPEN OM 19.30 UUR.***

N.B. Bij het bekijken van Kavels s. v. p. pincet gebruiken.

MEDEDELINGEN VAN HET SECRETARIAAT

De **volgende bijeenkomst** van de vereniging is op donderdag 25 februari a. s. om 20 uur in scc De Helftheuvel.

Onderwerp van de lezing: Reclame op Zwitserse postwaardestukken.
Zaal 1 is om 19 uur open.

De **volgende postzegelinstituif/ruilbeurs** van de vereniging is op zaterdag 13 februari a. s. van 10 tot 12.30 uur in scc De Helftheuvel.

U kunt de kavels inzien van de februariveiling en niet-verkochte kavels van vorige verkopenings alsnog kopen.

Filatelie Beurs

De **28e FILATELIEBEURS** zal worden gehouden op zaterdag 30 en zondag 31 januari 2016 in DUDOK-ARENA op het Arenapark in Hilversum. De zaal ligt ca. 2 minuten lopen van station Hilversum Sportpark zodat u gemakkelijk met de trein kunt komen. De bezoekers

die toch met de auto willen komen: de zaal ligt op enkele minuten van de afslag Hilversum op de A27.

Er zullen weer ca. 100 stands (handelaren en verenigingen) aanwezig zijn, zodat er volop keus is aan alles op het gebied van postzegels, brieven en aanverwante zaken. Ook stands van Post-NL en de Deutsche Post zullen aanwezig zijn, en een stand van het Maandblad Filatelie.

GRATIS TOEGANG & GRATIS PARKEREN

Alvast te noteren in uw agenda: zondag 6 maart a. s. **Postzegel-Totaal** in Nijmegen.

Organisatie: Filatelistenvereniging Noviopost.

Wijkcentrum Titus Brandsma, Tweede Oude Heselaan 386 in Nijmegen. Via de tunneluitgang is

het 600 meter lopen van het Centraal Station.

Er zijn handelaren uit binnen- en buitenland, een jeugdtafel, een rommeltafel en gratis taxatie. Verder wordt het **Jo Toussanttoernooi** (bekertoernooi KNBF) weer gehouden met lezingen over filatelistische onderwerpen.

GRATIS TOEGANG & GRATIS PARKEREN

Niet vergeten: vrijdag 11 en zaterdag 12 maart a.s. Maaspoorthal:

Kout
van
Wout

JEROEN BOSCH

Sinds de komst in 2007 van persoonlijke postzegels is er veel veranderd in de filatelie. Iedereen kan nu zegels laten maken met een eigen afbeelding er op. Een van de voordelen is het kunnen promoten van je bedrijf of in dit geval je vereniging. En dat is hier ook behoorlijk gebeurd. Veel afbeeldingen die door onze vereniging zijn verwerkt en uitgegeven spreken voor zich, wie of wat het voorstelt. Maar enige achtergrondinformatie probeer ik de komende tijd via een aantal publicaties toch te geven. Op de eerste zegel, uitgegeven ter gelegenheid van Stamp Passion in april 2008, beginnen we met:

Jheronimus Bosch, oftewel zoals hij in werkelijkheid heette Jheronimus (roepnaam Joen) van Aken.

Er is veel over hem geschreven. Pas nog in de Hertogpost is er een artikel over hem verschenen. Maar als je meer over hem wilt weten en zijn schilderijen (replica's) echt wilt aanschouwen raad ik een bezoek aan in het Jeroen Bosch Art Centrum (JBAC) in de voormalige Sint-Jacobskerk in de Hinthamerstraat. Daar beleef je echt de sfeer die rond Jeroen Bosch hangt.

Op de zegel staat hij nog op zijn oude plaats tegenover het stadhuis. Nu hebben ze hem verplaatst naar een plek tegenover het huis waar hij zelf heel lang heeft gewoond (Markt 29, De Kleine Winst). Waar hij is geboren, weten we niet. Later, na zijn huwelijk met Aleid van Meervenne, is hij verhuisd naar Markt 61.

'Onthulling Monument Hieronymus Bosch', prentbriefkaart uit 1932.

In 2016 is het precies 500 jaar geleden dat deze beroemde schilder is overleden. En dat willen ze het hele jaar door hier in 's-Hertogenbosch herdenken. Men is er al volop mee bezig en volgende maand zullen er een aantal van zijn schilderijen weer (tijdelijk) naar zijn geboortestad terugkeren en voor het publiek te zien zijn.

Echt iedere maand is er wel iets te doen. Het volledige jaarprogramma is te vinden in de uitgave van Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch. Een voor filatelisten belangrijk evenement is de propagandatentoonstelling tijdens de Filafair in maart in de Maaspoort. Niet toevallig is 'schilderkunst' dan het thema.

De voorbereidingen zijn al heel wat jaren aan de gang om zoveel mogelijk schilderijen hier weer naar toe te krijgen. Maar ze allemaal hier te krijgen is toch een utopie. Voor een aantal ging het tot voor kort al bijna niet door. Wat was er aan de hand? Door de recente aanslagen in de wereld eiste men van het museum dat ze absoluut veilig zouden zijn, en dat was op dit moment niet het geval. De aanslagen hebben ook in dit geval hun tol geëist, waardoor alles wat meer ging uitlopen en kosten. Het museum waar de schilderijen komen te hangen is het Noord-Brabants Museum.

Amoy, 96.5.16
 Pafit lastimik
 Volapük magk kad
 d. 96.5.16, protob
 ole ta litamagili obik
 bi no labob en. gletikami.
 Epenol no tonab's vemo
 smelik nemi plovina
 olk, sikodo no kapälob
 beno e mutob penön
 öti va. pökiko. I no
 epenol nemi sirta
 e nimi doma. K'i
 lödol, ye. spelob das
 kad at oriivom
 ole. Glidit's. S. o. d.
 P. d. t. P.

Afb. 1: De in Volapük-taal geschreven briefkaart van China naar België, 1896.

VOLAPÜK HET VERVOLG

Na de uitnodiging in het oktobernummer van Hertogpost aan de lezers van het blad om een poging te doen de tekst te ontcijferen van de uit 1896 daterende briefkaart (afb. 1) die geschreven was in het Volapük (afb. 2), bleef het doodstil. Toen ik nog eens iemand aansprak over dat Volapük, keek hij me aan alsof ik hem met iets heel vies wilde lastigvallen.

*Afb. 2: Vignet van de 'wereldtaal' Volapük.
Menad bal pük bal = Eén mensheid één taal.
Omstreeks 1880 creëerde Johann Martin Schleyer
de kunsttaal Volapük, een voorganger van het
Esperanto. Beide talen hadden als ideaal over de hele
wereld het begrip tussen de volkeren te bevorderen.*

De stilte hield aan, tot het moment dat Daan van Os, onze veilingmeester, in een e-mailtje wees op een website die hij had ontdekt. Daarop was een digitale weergave te vinden van het *Handbook of Volapük*, door Charles E. Sprague (afb. 3) gepubliceerd in 1888 te New York.

*Afb. 3: Charles E. Sprague (1842-1912) was een
Amerikaanse accountant en lid van de Volapük Academie.
Hij vocht als soldaat tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog
mee in de slag van Gettysburg. Op de foto draagt hij zijn
soldatenpet.*

Daan besloot zijn mailtje met een vriendelijke groet aan mij. En daar bleef het bij. Heel begrijpelijk, want Daan heeft het druk genoeg met zijn baan overdag, het runnen van de afdeling Verkoop, en dan nog zijn andere hobby's en bezigheden.

Tijdens een van de 'donkere dagen voor Kerstmis' heb ik het *Handbook* geopend op mijn PC en de briefkaart er naast gelegd. Althans een kopie ervan, want het

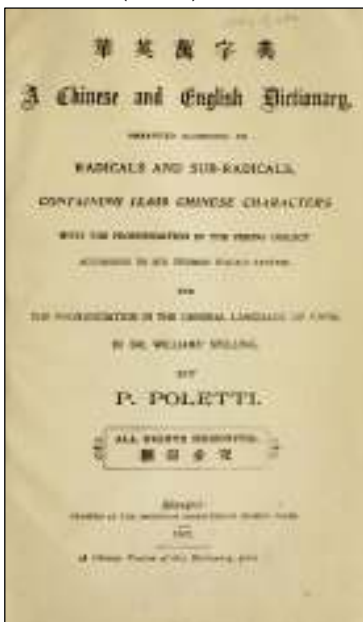
origineel is eigendom van Luc Selis. Het *Handbook* is als het ware een schoolboek, bedoeld om het Volapük aan te leren. Het bevat een grammatica, taaloefeningen en een vocabulaire.

Ik wilde wel een poging doen. Maar was niet van plan me die hele taal met haar nogal merkwaardige regels proberen eigen te maken. Later vond ik nog een tweede website: www.volapük.com. Daar bleek dat het Volapük nog steeds een - zij het kleine - groep supporters kent en een eigen 'Academie'. Ook trof ik er een actuele grammatica en uitgebreide woordenlijst aan uit 2004, van de hand van ene Ralph Midgley.

Eerst ging ik eens kijken op het internet of er iets te vinden is over de schrijver en de geadresseerde van de kaart. En inderdaad: Bingo!

De afzender P. Polletti was lid van de Amerikaanse Presbyterian World Mission. De presbyterianen bezaten rond 1890 missieposten in China die werden geleid door tientallen missionarissen. Zo ook in Amoy, het huidige Xiamen, waarvandaan Poletti zijn kaart stuurde. In Amoy bevindt zich de oudste protestantse kerk van China, gebouwd in 1848.

De Amerikaanse Presbyterian Mission had een eigen drukkerij in Shanghai. Daar werd in 1907 een boek gedrukt en uitgegeven van de hand van onze kaartschrijver P. Poletti: een Chinees-Engels woordenboek met 12.650 Chinese karakters (afb. 4).

Afb. 4: P. Poletti, *A Chinese and English Dictionary*, Shanghai 1907.

De geadresseerde Marie Matthijs woonde in de Koffiestraat in het dorpje Calcken (thans Kalken) in Oost-Vlaanderen. In 1896, het jaar van de briefkaart, werd zij pas 12 jaar. Haar vader Vientjen Matthijs was ‘metser, verver en behanger’. Marie, kennelijk behoorlijk bijdehand en ambitieus, trouwde later met een onderwijzer. Nu we weten dat Marie Matthijs in 1896 pas 12 jaar was zullen we de inhoud van de kaart beter kunnen begrijpen.

Uit de tekst van de kaart werd mij al puzzelend duidelijk dat Poletti en Marie zogenaamde penvrienden waren. Ongetwijfeld waren ze met elkaar in contact gekomen via de Volapük gemeenschappen in Vlaanderen en China. Maar het contact was nog erg pril.

Geachte Vofül (Volapükist zouden wij zeggen?), schreef Poletti op 16 mei 1896. Hij antwoordt op *de prachtige kaart* die Marie hem schreef op 6 april van dat jaar. Hij kan niet zo’n mooie ansichtkaart terugsturen *omdat hij er zo een niet heeft*.

Verder gaat het dan alleen over het adresprobleem:

Je schrijft met erg kleine letters de naam van jouw provincie. Daarom begrijp ik die niet goed en moet ik misschien dezelfde vergissing maken. Dus, al schrijf ik niet de straatnaam en het huisnummer waar je woont, toch hoop ik dat deze kaart je bereikt.

Groeten, uw toegewijde dienaar P. Poletti.

Met een andere hand is op de adreszijde onder Calchen geschreven ‘Oostvlonders’ met een vraagteken. Dat is juist. En al op 22 juni 1896 kwam de kaart in Calcken aan. Dat straatnaam en huisnummer ontbreken, zal voor de bezorging in het dorpje geen probleem zijn geweest.

H. v. W.

Afb. 5: Johann Martin Schleyer, de maker van het Volapük.

-o-o-o-

FILATELIE CAFÉ OP ZONDAG

Bij het Museum voor Communicatie in Den Haag kwam filatelie niet altijd op de eerste plaats. Het Filatelie Café op zondag gaat daar verandering in brengen.

Op elke tweede zondag van de maand organiseert het 'MUSCOM' dit seizoen een lezing van ongeveer 45 minuten. Na afloop kan men met de spreker in het café nog wat napraten .

De lezing begint om 14.00 uur. Voorafgaand aan of na de lezing kan men het museum bezoeken. Het museum is op zondag geopend van 12 tot 17 uur.

Kosten € 3,50 toeslag op de geldende entreprijs, inclusief toegang tot het museum en koffie/thee.

Aanmelden: via aanmelden@muscom.nl onder vermelding van de datum van het Filatelie Café, of telefonisch via 070 330 75 00.

Op zondag 14 februari vertelt Ruud van den Heuvel over 'de Watersnoodramp 1953',

op 13 maart Jan Vos over 'Communicatie bij de dood door de eeuwen heen',

op 10 april Ernst Flentge over 'het Interneringsdepot Groningen oftewel Engels Kamp'

en op 8 mei Hans van der Horst over 'Het Rode Kruis als onmisbare schakel voor contacten met de vrije wereld'.

Kijk voor meer informatie over het programma, bereikbaarheid en parkeren op www.muscom.nl.

De eerstkomende lezing op 14 februari a. s. over de Watersnoodramp 1953 is een presentatie voor liefhebbers van geschiedenis, posthistorie en postzegels.

Telefoonverbindingen waren verbroken en postvervoer was nauwelijks mogelijk. Toch deed het PTT-personeel zijn werk. De omstandigheden worden in deze presentatie getoond. Maar ook de op 10 februari 1953 verschenen postzegel met een toeslag voor het Nationaal

Rampenfonds. Poststukken uit het rampgebied, FDC's met deze zegels naar verschillende landen. De stormramp leidde voorts nog tot uitgave van postzegels met toeslag in de Nederlandse overzeese gebieden, alsmede in verschillende andere landen.

ALBUMBLAD

MARLEEN VORSTENBOSCH:

**“IK VIND POSTZEGELS SOMS
ZO MOOI!”**

Door René Kok

De eerste maandag van het nieuwe jaar. Een ietwat sombere maandag: bewolkt en grijs. Ik ga op weg naar een van onze jongste leden: inderdaad wat leeftijd betreft, maar ook wat betreft aanmelding en opname in ons ledenbestand. Ik ken Marleen al wat langer. Zij is ook lid van de werkgroep Boekenbeurs van de Vincentiusvereniging hier in Den Bosch.

Opleiding en werkzaamheden

Marleen is geboren en getogen in het Brabantse land, in een gezin van drie meisjes, en opgegroeid in het rustieke Elshout. Na haar middelbare school in Waalwijk (VWO) vertrok ze naar Tilburg om daar Bestuurlijke Informatiekunde aan de Economische Faculteit te gaan studeren en haar begeerde diploma te behalen. In die Brabantse studentenstad kwam ze ook haar huidige partner, Harald, tegen. Het leven lachte haar toe, ze ging solliciteren en vond in Rotterdam haar eerste baan bij KPMG. Ze kwam daar terecht in de Informatie Technologie (IT) (ofwel de Electronic Data Processingwereld). Hier haakt de interviewer al bijna af!

Van daaruit vond ze haar nieuwe uitdaging bij de Rabo Bank Nederland. De grote echte wereld lokte haar van verre. De volgende halte in haar nog zo jonge leven werd - voor twee-en-een-half jaar - New York bij A.P.G. (een beleggers-onderneming). Zelfs daar wist ze weer wat tijd over te houden om nog een tweedehands boekwinkeltje op te zetten!

Ze woont nu al weer zo'n 14 jaar in Nederland. Terug bij de Rabo en vervolgens werkzaam bij de Gemeente 's-Hertogenbosch als arbeidsmarktinformatie-

specialist. Daarnaast blijven nieuwe uitdagingen haar bezighouden, zowel professioneel als in het vrijwilligerswerk. Dat is kenmerkend voor Marleen, maar ook voor veel van haar generatiegenoten. Op het Koning Willem I College, hier in Den Bosch, ligt haar meest recente ambitie, binnen het technisch onderwijs.

De Postzegels

Marleen is een unieke verzamelaar, of zijn we dat eigenlijk niet allemaal? Zoals ik zo vaak hoor tijdens mijn gesprekken, is de liefde van Marleen voor het verzamelen van postzegels thuis in haar vroege jeugd ontstaan. 'Mijn moeder bewaarde gebruikte postzegels in een oude tabakspot en weekte ze zo nu en dan af. Ook mijn oudste zus was geïnteresseerd in deze hobby. Een oom van ons spaarde postzegels van voor 1920. Helaas zijn die niet meer bewaard gebleven. Hij spaart nog steeds, maar op de één of andere manier heeft hij geen echte passie meer.'

Zo'n twee jaar geleden kwam Marleen weer op het postzegelpad. De kinderen van haar oudste zus openden de bekende tabakspot weer, en vanaf dat moment laaide het vuurtje weer op. 'Ik houd van plaatjes, van mooie plaatjes; ik vind postzegels soms zo mooi!'

En van het een kwam het ander. Ze heeft absoluut geen interesse in de technische zaken van de filatelie: ze is niet bezig met tandingen en plaatfouten. Het gaat haar om de verwondering en de schoonheid van de postzegels. Bijna elk land heeft zo, in haar ogen, mooie zegels. Ze kijkt met een speciale blik naar landen waar ze ook geweest is. De Bruna-zegels van Japan vindt ze mooi en fascinerend. En desgevraagd uit het Nederlandse verzamelgebied, noemt ze de Toorop-zegels. Zij vindt dat Frankrijk bijna geen mooie zegels heeft. Ze blijft verzamelen, maar op haar eigen manier: gevoel in plaats van waarde van de zegels.

De Vereniging

Haar kennismaking met de activiteiten van onze vereniging is ook vrij uniek: via de website. Ze volgde onze vereniging een tijdje 'online' en besloot een kijkje te gaan nemen. Dat gebeurde bij een veiling en bij de Filafair. De klik was er: weliswaar weinig leeftijdsgenoten, maar toch was er een gezellige sfeer 'met een actieve voorzitter'. Dat was doorslaggevend om zich als nieuw lid van onze vereniging aan te melden. Ze heeft daar geen spijt van.

En zo neem ik afscheid en keer weer huiswaarts. Op de valreep zegt ze nog: daarnaast heb ik ook nog tijd voor mijn andere hobby's: wandelen, golfen, tekenen, boeken lezen, uit eten gaan met een lekker glaasje wijn. Binnenkort gaat ze in het Jeroen Bosch-jaar ook nog aan de slag bij het Bolwerk aan de Sint-Janssingel. Toeristen wegwijs maken in onze mooie stad.

Ik rijd tevreden terug..... misschien vergis ik me erg, maar heb ik hier niet een aangenaam gesprek gehad met een toekomstig bestuurslid van onze vereniging?

-o-o-o-

Afb. 1: Kaartje met de frontlijnen in Oost-Europa gedurende het verloop van de Eerste Wereldoorlog.

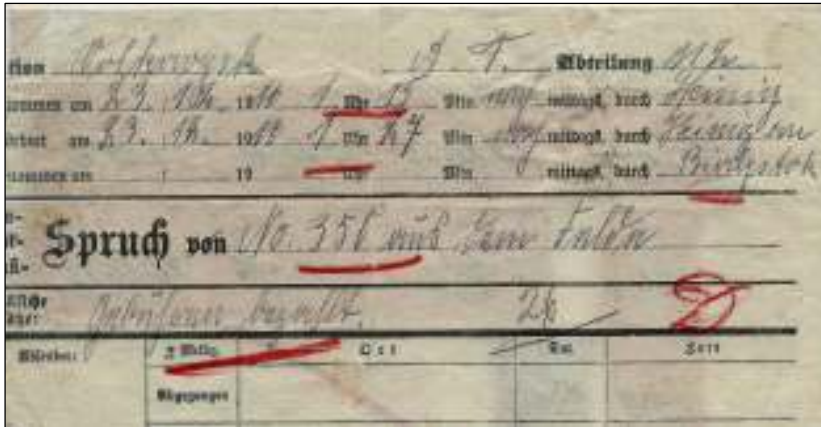
DE GROTE OORLOG, 1914-1918

(deel 11: de post tijdens de oorlog in het Oosten

door Ruud Verberne, lid van de Nederlandse Academie voor Filatelie

Met de oorlogsverklaring van Duitsland aan Rusland op 1 augustus 1914 ving ook de Duitse militaire opmars richting Oosten aan. In tegenstelling tot het westelijk front vielen er hier geen snelle terreinwinsten te behalen. De tegenstand van Russische zijde was daarvoor simpelweg te groot. Maar in de loop van de oorlog wisten de Duitsers in het Noordoosten alsnog grote gebieden te veroveren. En die dijdten vervolgens enorm uit: tegen het einde, in de herfst van 1918 omvatten de bezette gebieden het tegenwoordige Estland, Letland, Litouwen, Zuid- en Noord-Koerland, Noord-Polen en forse delen van West-Rusland. Op het kaartje (afb. 1) geeft de meest rechtse lijn de frontlijn aan zoals die op het hoogtepunt door de Duitsers in 1918 werd bereikt. De lijn die links daarna volgt geeft de frontsituatie weer van 1915-1917. En de lijn die zich in een soort van S aftekent vanaf de staatsgrens aan de Baltische zee in het Noorden, en kort daarna zelfs een stuk terreinverlies laat zien, om vervolgens even parallel te lopen aan de latere noordgrens die begin 1915 ontstond van het bijna vierkante gebied dat wij kennen als Russisch-Polen, en daar vervolgens weer van af buigt richting Krakau, daaraan voorbijgaat over Gorlice (= het kruisje op de kaart, waar begin mei 1915 het offensief werd ingezet van Duits-Oostenrijkse zijde) tot aan de Roemeense grens, is van de frontsituatie tegen het eind van 1914. Aan dit front vonden dus vrijwel jaarlijks wel ingrijpende veranderingen plaats.

Successievelijk werden in deze gebieden militaire bestuurscentra gevestigd, zogenaamde *Etappen Verwaltungen*. Op 4 november 1915 werd een Centraal Bestuur in het leven geroepen bij de staf van de Opperbevelhebber aan het oostelijk front. Dit kreeg als taak de coördinatie van het beheer en de administratie van de individuele bestuurscentra. Het enorme gebied dat op deze manier werd bestuurd, is vervolgens de geschiedenis ingegaan als het gebied van de *Oberbefehlshaber Ost*, bij verzamelaars van Duitse zegels en bezettingsuitgiften uit deze periode beter bekend als *Postgebiet Ob. Ost*. Dat is namelijk de opdruk, waarmee twaalf zegelwaarden en enige poststukken van de in die tijd in het Duitse Rijk in omloop zijnde Germaniaserie speciaal voor dit gebied werden voorzien. Ze zijn daar vanaf 15 januari 1916 in omloop gebracht tot het einde van de oorlog (afb. 2).

Afb. 2: Telefoonafrekening van 23-12-1916 voor twee gesprekken 'Aus dem Felde' van 1,15 en 1,27 uur naar Heining en Bialystok. Gebühren bezahlt.

Afb. 2a: Achterzijde van de telefoonafrekening. Zware frankering van 7 Mark en 65 Pfennig uit de emissie Postgebiet Ob. Ost, op de achterzijde, ontwaard met de pen: datum in zwarte inkt.

Het postverkeer in 'Ober Ost' bestond aanvankelijk alleen uit **dienstpost**, voor bestuurlijke en overheidsadministratieve aangelegenheden, **legerpost**, betreffende de militaire organisatie, opdrachten voor troepenbewegingen en aanvulling van troepen, en **veldpost**, d. w. z. post voor en aan de militairen die in dit gebied verkeerden. Postverkeer dat ten dienste stond van de lokale bevolking bestond niet. Dat werd pas toegelaten na 15 januari 1916, bij de

oprichting van de 'Deutsche Post- und Telegraphenverwaltung im Postgebiete des Oberbefehlshabers Ost', dat voor dat doel meteen in 83 plaatsen postagentschappen en postkantoren vestigde. Hiervoor werden dus de zegels van het Duitse Rijk van de opdruk *Postgebiet Ob. Ost.* voorzien (afb. 3).

Afb. 3: Briefkaart van Libau, 11-4-1918 naar Malenowitz.

Want soldaten en officieren van de aanwezige Duitse troepen gebruikten voor frankeerplichtige zendingen (post naar het buitenland, brieven met aangegeven waarde, of boven 50 gram, pakketjes en postwissels) de gewone Germaniazegels, zonder opdruk (afb. 4).

De algemene organisatie van de postroutes aan Duitse zijde zat als volgt in elkaar. Gaande van het front naar de rijksgrens onderscheidde de opperste legerleiding de volgende zones: front – operatiegebied – etappegebied – generaal gouvernement. In elk van deze zones was een ander regime van toepassing op het postverkeer. Dat had te maken met wie in het betreffende gebied de lakens uitdeelde: de controle en beperkingen waren over het algemeen strenger naar het front toe. In het etappegebied was burgerpost in principe alleen toegelaten voor bestuursorganen en ondernemingen die van belang waren voor de Duitse economie, of die van doen hadden met leveranties van materialen voor de oorlog. In de eerste drie zones maakte de militaire hoofdcommandant letterlijk de dienst uit. Het soepelste regime gold binnen het

Afb. 4: Veldpostbriefkaart uit Gallwitz (Rusl.) via de veldpost van het XIIIe Württembergse Armeekorps op 4 juni 1915 verzonden naar Renens, CH. Port 10 Pfennig. Post naar het buitenland was frankeerplichtig.

gouvernement generaal, het 'regulier bezette gebied', dat onder bestuur stond van een door Berlijn aangestelde gouverneur, die doorgaans ook een militaire achtergrond had en daarin een hoge rang bekleedde. En omdat de aan- en afvoerlijnen en de verbindingslijnen tussen Duitsland en de strijdende partijen dwars door het generaal gouvernement liepen, had in dat gebied ook het militaire belang altijd voorrang op dat van de burgerbevolking.

Wordt vervolgd.

Pzh West Brabant

Prins Bernhardstraat 13
4793 CT Fijnaart

Tel.nr. 0168-462641
E-mail: pzhwestbrabant@home.nl

RUIME SORTERING POSTZEGELS VAN VEEL EUROPESE LANDEN
(o. a. gespecialiseerd in Nederland, Duitsland, Zwitserland en Frankrijk)
OOK EEN UITGEBREIDE STOCK VAN O. A. AUSTRALIË

Op de donderdagse verenigingsavonden ben ik altijd aanwezig.
Indien u geïnteresseerd bent in een bepaald gebied kunt u mij dit laten weten. Ik breng dan het gevraagde voor u mee.
Ook altijd een ruime keuze in 5-centsboeken. Tevens behandeling van mancolijsten.

EEN BIJZONDERE BRIEFKAART, COLLECTIE LUC SELIS

Verstuurd uit Nessonveaux (België) op 28.11.1892 naar Kaunakakai/Molokai via Parijs (29.11), New York (9.12), San Francisco (12.12) en Honolulu (29.12) en aangekomen op Kaunakakai op 1.1.1893. Daar niet bestelbaar, intern doorgestuurd naar Kalarivau (?) en terug naar Kaunakakai op 14.3.1893. Geherfrankeerd met 2ct zegel type Koningin Elua Keneta en via alle tussenstations weer terug naar België, aangekomen te Nessonveaux op 18.5.1893.

Je zou van zo'n reis van meer dan 6 maanden best wel wat vermoeid raken (zie het hoekje linksonder - maar het stoort niet).

Bestemming was de zoon van een Belgische dokter (Georges Doyen) die bij Lambert Conrard logeerde, een missionaris die samen met de wereldberoemde Pater Damiaan de melaatsen daar verzorgde. Allen stierven daar en liggen er begraven. Geschiedenis en Postgeschiedenis, hand in hand...

Postzegel ter gelegenheid van de heiligverklaring van Pater Damiaan op 11 oktober 2009.

NIEUWE EMISSIES

Op 1 februari a. s. komen drie velletjes uit met elk vijf postzegels van € 0,73.
Mooi Nederland: met de vissersplaatsen Volendam, Urk en Zoutkamp.

NIEUWS VAN DE NIEUWTJESDIENST

Nieuws voor leden met een album van Importa.

Nadat Importa met de verkoop gestopt is, is deze verkoop overgenomen door de Firma Klomp. Deze firma komt met een eenmalige aanbieding, nl.: als u uw bestelling vóór eind januari aan mij doorgeeft, dan krijgt u 15% korting.

Hoe hoog de korting later wordt, is nog niet bekend, maar zal wellicht minder zijn.

DUS bestel uw supplementen van alle Importa albums nog voor eind januari bij de Nieuwtjesdienst, fransluijer@hetnet.nl.

U kunt uw bestelling ook doorgeven tijdens de ledenvergadering op 28 januari.

Frans Luijer, Nieuwtjesdienst

OCTANTJE

Aangeboden voor de liefhebber van postzegelvelletjes van Europa-landen:

gratis albumbladen met Hawid strook.

Te bevragen bij A.G.C. van Doesburg; tel. 073 641 2050

Bach & Co.

Afl. 5

door Huber van Werkhoven

Inmiddels heeft de tocht door de muziekgeschiedenis langs componisten die hun grote voorganger hebben geëerd met het B-A-C-H-motief ons gebracht in de tweede helft van de 19^e eeuw.

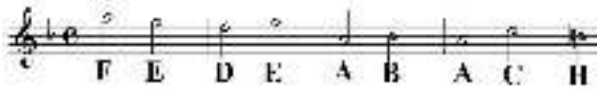
Johannes Brahms (1833-1897) voegde het motief in zijn cadens bij deel 1 van Beethovens Vierde Pianoconcert en in zijn Fuga in as kl. t. voor orgel.

Op 25 april 1861 schreef Brahms aan Clara Schumann:

'Je miste helaas de meest luisterrijke gebeurtenis van afgelopen dinsdag: een cantate van Bach, waarbij je vanaf het begin tot hemelse vervoering wordt gebracht.'

De voorouders van Bach stammen uit Bohemen. Sinds kort weten we dat de Bohemer **Antonín Dvořák** (1841-1904) direct afstamt van J. S. Bach. Wist hij dat zelf? Het lijkt van wel. Want in het 'Recordare' (= *herinnering*) in Dvořák's Requiem komt het B-A-C-H-motief voor.

Arrigo Boito (1842-1918) componeerde een Fuga op de naam BACH. In 1888 organiseerde het Italiaanse tijdschrift *Musica Sacra* een compositiewedstrijd. De deelnemers aan de wedstrijd moesten een fuga schrijven met bovenstaande noten als thema. Boito schreef dit thema op de notennamen *Fede a Bach* (= Trouw aan Bach). De vier laatste noten vormen het B-A-C-H-motief.

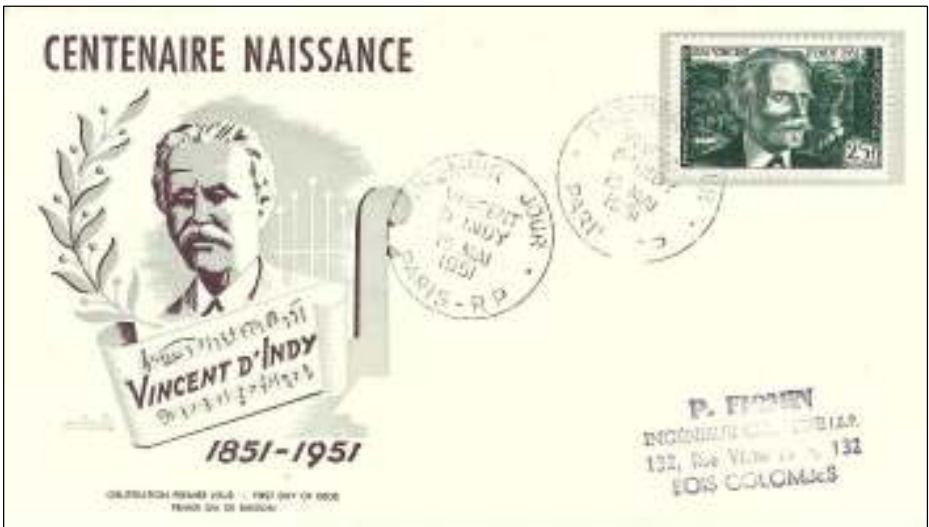
Nikolaj Rimsky-Korsakow (1844-1908) componeerde zowel een Fughetta, als een Fuga en een Dubbelfuga op de naam van Bach.

De postzegel op deze maximumkaart is afgestempeld in Kiev. Rimsky-Korsakow kwam wel vaker in die stad. Zo woonde hij er in 1895 de plaatselijke première bij van zijn opera Sneeuwvlokje.

Rimsky-Korsakow vertelt: 'Als jonge student had ik van de ontwikkeling van de kunstmuziek geen idee en was ik mij er helemaal niet van bewust dat onze muziek van de nieuwe tijd **alles** te danken heeft aan Bach.

Gabriel Fauré (1845-1924) gebruikte het B-A-C-H-motief in het *Libera me* in zijn beroemde Requiem bij de woorden *Domine requiem aeternam dona eis Domine*.

Vincent d'Indy (1851-1931) paste het motief toe in 'Beuron' voor piano. Hij adviseerde zijn studenten als volgt: 'Stort je niet te vroeg in het moderne. Niet alleen is het altijd nuttig de goede oude genieën Bach, Gluck, Beethoven enz. te bestuderen. Men moet je niet kunnen verwijten dat je het moderne alleen aanpakt, omdat je de klassieken niet meer kent...'

POSTSTUK VAN DE MAAND

Luchtpost uit het Deutsches Reich naar Zuid-Amerika

Hamburg, 17 december 1937. Geschäftspapiere, aangetekend per luchtpost verzonden naar Lima, Peru.

Tarief: per Duitse luchtpost: Geschäftspapiere per 50 gram 5 pfennig met een minimum van 25 pfennig. 73 gram is dus 25 pfennig. Aantekenrecht 30 pfennig. Luchtrecht 1,50 Mark per 25 gram: 73 gram is 4,50 Mark. Totaal 5,05 Mark. Aankomst in Lima op 7 januari 1937.

De postzegel van 5 Mark heeft een perfin A H: A. Hartrodt.

Hamburg 19 oktober 1938. Geschäftspapiere per luchtpost naar La Paz, Bolivia.

Tarief: Geschäftspapiere 5 pfennig per 50 gram, minimum 25 pfennig. Luchtrecht 1,50 Mark per 25 gram. Totaal 1,75 Mark.

Vergrote afbeelding van het stempel Deutsche Luftpost Europa – Südamerika.

D. v. d. L.

Postzegels verzamelen
een hobby
voor alle leeftijden